

Optimists bez ilūzijām

Valsts prezidents Egils Levits sarunā par Latvijas zaļumu un paša izvēlēm

"Darbs pie Latvijas valstiskuma nostiprināšanas nebeidzas nekad. Tādēļ mūsu pienākums ir strādāt, lai nākamās paaudzes mūsu Latviju mantotu stipru, drošu un zaļu. Šim lielajam uzdevumam būs veltīts viss mans darbs."

*Valsts prezidents
Egils Levits
savā uzrunā Saeimā
2019. gada 29. maijā*

*Kādā no sarunām vēl krietni pirms ievēlēšanas par Valsts prezidentu **Egils Levits** atzina, ka cilvēks ir uzveicis dabu, tāpēc mūsdienās kā vēl nekad to saviem spēkiem jācenšas saglabāt. Kāds ir viņa skats uz Latvijas vides politiku no Rīgas pils loga un paša ikdienas paradumi zaļākai dzīvei?*

Ilze Pētersone

Savā pirmajā uzrunā Saeimā līdzās stiprai un drošai, kāda nākamajām paaudzēm būtu jāamanto Latvija, nosaucāt arī "zaļu". Ko jums nozīmē zaļa valsts?

Mūsu Satversmē, kas ir viena no inovatīvākajām konstitūcijām pasaulē, noteikts ilgtspējības princips, ka Latvijas politikai un mērķiem jābūt tādiem, lai valsts, sabiedrība un latviešu nācija būtu ilgtspējīga. Tas ir

virsjēdziens. Savukārt zaļums, ar to saprotot respektu pret vidi un vides aizsardzību, manā izpratnē ir ilgtspējības centrālais elements. Lai Latvija pildītu Satversmē noteiktos uzdevumus, tai jābūt zaļai. Tas ir mērķis, kas nekad simtprocentīgi nav sasniegams, jo ne vienmēr rodas jaunas situācijas, kurās atkal jālieto zaļuma jeb labāk – ilgtspējības princips.

Jūsu padomnieku vidū neredzu nevienu, kas būtu

atbildīgs tieši par vides
jautājumiem, kam nepiecie-
šamas specifiskas zināšanas.

Vides jautājumi ir komplicē-
ti, taču mēs tos skatāmies nevis
no tehniskā, bet gan sabiedrī-
bas politikas viedokļa –
kādam jābūt valsts politikai un
sabiedrības nostājai, lai Latvija
būtu ilgtspējīga un zaļa.

**Tāpat vides jautājumus jums
palīdzēs nepilnas slodzes
padomniece modernas
valsts un ilgtspējības
jautājumos Elina Pinto. Uz
savu inaugurācijas sarīkoju-
mu uzaicinājāt arī vairākas
"Zero Waste" ("ZW") kustības
pārstāves Latvijā, kas bija
patikams pārsteigums ne
tikai viņām, bet arī citiem
beztakritumu idejas
sekotājiem. Vai ikdienā pats
arī ievērojat "ZW" principus?**

Jā, piemēram, ar plastmasas
maišiniem. Meita tos aizliegusi
lietot. Sākumā vajadzēja
pierast, bet nebija nemaz tik
grūti.

BET ZINIET,
VIENMĒR
PIEMAKSĀJU
KOMPENSĀCIJU
APMĒRAM DIVUS
LĪDZ TRĪS
PROCENTUS NO
AVIOBIĻETES
CENAS, LAI VARU
LIDOT AR LABU
SIRDSAPZIŅU.

Cik "zaļa" ir jūsu kanceleja?

Redziet, jūsu priekšā uz
galda ūdens ir krūzē.

**Ūdens ir no plastmasas
pudeles vai krāna?**

Tas man vēl jāpārbauda,
bet pats dzeru no krāna – labi
un lēti. Notiek atkritumu
šķīrošana, ar elektrības
taupīšanu veicas vājāk, jo

ES NOTEIKTI
ATBALSTĪTU
STINGRĀKU
REGULĒJUMU NEKĀ
LĪDZ ŠIM, LAI
PRECĒM
IZMANTOTU TIKAI
PĀRSTRĀDĀJAMU
IEPAKOJUMU.

telpas pilni ir diezgan patumšas un
drošībai jātur ciet aizkari. Mums ir
arī velonovietnes.

Iepriekšējā darba vietā Eiropas
Savienības Tiesā, kur strādā divi
tūkstoši cilvēku, mans kabinets
brīvprātīgi pieteicās eksperimen-
tam, kā efektīvāk samazināt
ekoloģiskās pēdas nospiedumu,
lai desmit gadu laikā kļūtu
klimata neitrāla. Bijām kā
pionieri, kas ievēro virkni
pasākumu, lai samazinātu
ietekmi uz vidi, ko vēlāk ieviesa
arī pārējos kabinetos. Iecēlu
sekretāri par vides komisāri, viņa
sekoja līdzi, lai tiktu taupīta
elektrība, šķīroti atkritumi,
rakstāmpapīrs izlietots no abām
pusēm – izmantojam pārstrādā-
to, nevis kā šeit, kancelejā, balto,
samazināts izdruku apjoms.
Atteicāmies no kafijas automātu
kapsulām – absolūti nevajadzīga
lieta.

**Ražošanai nepieciešama
cita filozofija, jo pasaule ir
pārpiļna ar nevajadzīgām
un īstermiņa mantām.**

Redziet, šīs mēbeles, galds, pie
kura sēžam, un krēslī ir mantoju-
mā no pagājušā gadsimta
trīsdesmitajiem gadiem.
Mūsdienās ražotajām mēbelēm
vai citiem priekšmetiem ir cits,
daudz īsāks lietošanas laiks nekā
agrāk. Tas ir apzināti saīsināts, lai
pēc dažiem gadiem cilvēks būtu
atkal spiests pirkt jaunu mantu.

**Vides draugi saka – jābeidz
atkarība no ekonomiskās
izaugsmes.**

8. septembrī
plkst. 12.00
**Tēva dienas
gājiens un
festivāls**
Rīgā, Vērmanes
dārzā

'19
TĒVA DIENA
katru dienu

Gājiens no Brīvības pieminekļa
sākas plkst. 12.00.

Svētki Vērmanes dārzā visai
ģimenei no plkst. 12.00–17.00.

Organizē

**Mammām
un Tētiem**

Atbalsta

Rimi
BĒRNIEM

#TēvaDiena
www.tevadiena.lv

VIENA NO PROBLĒMĀM SABIEDRĪBĀ IR TĀ, KA BEIDZAMOS DIVDESMIT TRĪSDESMIT GADUS VAIRS NEDOMĀJAM PAR PAŠREIZĒJĀ MODEĻA ALTERNATĪVĀM – KĀ TO PĀRVEIDOT, LAI EKONOMIKA VARĒTU ATTĪSTĪTIES NEVIS KVANTITATĪVĀ, BET KVALITATĪVĀ VIRZIENĀ.

Kopš 18. gadsimta vadošā ir kapitālistiskā ekonomika, kura var balstīties tikai uz izaugsmi un palielināšanos, taču tas apdraud zemi, turklāt ekonomikai pastāvīgi jāpieaug, lai noturētu esošo dzīves līmeni, citādi tas samazināsies. Viena no problēmām sabiedrībā ir tā, ka beidzamos divdesmit trīsdesmit gadus vairs nedomājam par pašreizējā modeļa alternatīvām – kā to pārveidot, lai ekonomika varētu attīstīties nevis kvantitatīvā, bet kvalitatīvā virzienā. Primāri tas ir ekonomikas teorijas un prakses, sekundāri – vides jautājums. Šajā jautājumā nav pārdomāti labāki pamatmodeļi, nedz jaunas teorijas vai utopijas, kurām ir svarīga loma ideju attīstībā.

Lielu daļu planētas piesārņojuma rada iepakojums. Izrādās, ka pārstrādājama ir tikai puse no saražotā plastmasas iesaiņojuma.

Iepakojums ir viena no vides problēmām, kuru iespējams ietekmēt ar valsts regulējumu. Es noteikti atbalstītu stingrāku regulējumu nekā līdz šim, lai precēm izmantotu tikai pārstrādājamo iepakojumu.

To vajadzētu ierosināt 2021.–2027. gada Nacionālā attīstības plāna izstrādes laikā!

Jā, noteikti, mēs to atcerēsies un darīsim. Mūsu pārstāvji arī piedalīsies plāna apspriešanā.

Socioloģiskās aptaujas rāda, ka Latvijā sabiedrības lielākajai daļai daba ir svarīga, taču tas bieži vien

neparādās personīgajā izvēlē un rīcībā. Kā panākt, lai cilvēki apzinātos, ka ekspertu ziņojumi par vides stāvokli ir nopietni ņemami un vairs nevar dzīvot pa vecam?

Nepieciešama ieradumu maiņa gan visā sabiedrībā, gan katram atsevišķi. Ieradumus ir vieglāk izmainīt, ja apzinies, ka tas ir slikts, un tiek piedāvāta cita rīcības alternatīva. Domāju, ka uzsvars jāliek uz jauniešiem – skolēniem, studentiem –, jo viņiem sliktie ieradumi vēl nav kļuvuši par ikdienu. Man radies iespaids, ka gados jaunu cilvēku vidū vides apziņa ir lielāka nekā pieaugušajiem, kuri pieraduši pie noteikta rīcības modeļa, tāpēc to grūtāk mainīt.

Vai esat izmērijis pats savu ekopēdas nospiedumu?

Neesmu gan.

Nekas labs tur neparādīsies, tāpēc ka daudz lidojat.

Bet ziniet, vienmēr piemaksāju kompensāciju apmēram divus līdz trīs procentus no aviobiļetes cenas, lai varu lidot ar labu sirdsapziņu.

Sirdsapziņas nodoklis?

De facto tā to varētu saukt. Šī nauda tiek ieguldīta projektos,

lai mazinātu lidmašīnu sliktu ietekmi uz vidi.

Ko domājat par drosmīgo meiteni no Zviedrijas Grētu Tūnbergu, kas ar savām protestu piektdienām iedvesmojusi jauniešus daudzās pasaules valstīs vairs nesamierināties ar pieaugušo bezatbildīgo vides politiku?

Tas ir apsveicami un pozitīvi, ka ar savām akcijām viņa spējusi sociālo tīklu laikmetā šo problēmu pacelt diezgan augstā līmenī. Viņa nepiedāvā kaut kādus risinājumus, un tas arī nav viņas uzdevums, bet aicina – lūdzu, dariet to! Problēmu risinājumi jau ir zināmi, viņa rada pieprasījumu pēc vides aizsardzības politikas, un tas ir nopietni ņemami.

Lai Latvija būtu zaļa, tādai jābūt vides politikai, bet pie mums ilgstoši nevar vai negrib atrisināt pat vienkāršus jautājumus, piemēram, gadiem notiek stīvēšanās par tukšās taras automātiem, kādi jau labu laiku darbojas kaimiņos Igaunijā un arī Lietuvā.

Luksemburgā, kur dzīvoju līdz šim, tādi automāti bija un mēs tos lietojām. Ja tie būtu šeit, Latvijā, piemēram, pie manas mājas, es tos noteikti lietotu, pieņemu, ka tie kaut ko dod.

Deg meži Brazīlijā, arī Āfrikā un Krievijā, faktiski iet bojā planētas plaušas, bet Brazīlijas prezidents tā vietā, lai pieņemtu G7 valstu piedāvāto palīdzību Amazones lietusmežu glābšanai, lielīgi to noraida. Kā

vērtējat šādu divainu uzvedību?

Vakar tieši runājām ar Somijas prezidentu, ka viens no starptautiskās sabiedrības uzdevumiem būtu radīt trauksmes sistēmu, kas ieslēgtos šādos gadījumos, un tai sekotu organizēta ugunsgrēku dzēšana. Ugunsgrēku apjomi tuvojas globālās katastrofas līmenim un ietekmē visas pasaules valstis, tāpēc tās ir lidzatlīdzīgas, lai mēģinātu ugunsnelaimi ierobežot.

Vai jūs ierosinātu šādas sistēmas izveidošanu?

Latvija tādu atbalstītu. Nezinu, vai patlaban mūsu ugunsdzēsības un glābšanas dienestu tehnika un rīcība ir piemērota Amazones lietusmežu glābšanai, ja būtu – vajadzētu piedalīties jau tagad.

Bet ko varat teikt par Brazīlijas prezidenta reakciju, kā arī ASV prezidenta Donalda Trampa paziņojumu pērn par izstāšanos no ANO Parīzes klimata vienošanās? Par ko tas liecina?

(Smaga nopūta.) Pagaidām man nav komentāru.

Kad pēdējo reizi izdevies paelpot meža gaisu, pastaiģāties, varbūt pasēņot vai salasīt ogas?

Beidzamā pusotra mēneša laikā nav sanācis, tikai pāris reizes biju pastaigā pie jūras Jūrmalā un Rīgā apkārt Māras diķim. Man patīk pastaigas, ogošanai neesmu pacietīgs, lai pielasītu pilnu grozu ar mazām odziņām, sēņošana ir labāka – atrodi desmit bekas un grozs jau pilns.

Vai labi pazīstat sēnes? Kurš tās gatavo?

Līdz šim ir izdevies, citādi te nesēdētu *(smieklī)*! Ar gatavošanu gan nodarbojas sieva.

Vai uz nākotni vides jomā raugāties optimistiski?

Esmu reālistisks optimists, tas nozīmē, ka esmu optimists, bet bez ilūzijām.

MAN PATĪK PASTAIGAS, OGOŠANAI NEESMU PIETIEKAMI PACIETĪGS, LAI PIELASĪTU PILNU GROZU AR MAZĀM ODZIŅĀM, SĒŅOŠANA IR LABĀKA – ATRODI DESMIT BEKAS UN GROZS JAU PILNS.